

Щастя - це стан задоволення, який оцінює кожний суб'єктивно, індивідуально. Бо кожного дня ми робимо вибір - між стражданням і задоволенням, між власними потребами або суспільними. І кожен наш вибір, кожна наша дія впливають на наше почуття себе щасливим. Головне для щастя - це рівновага. Вона може бути між поганим і добрим, між радіщами і стражданнями, на які нам у житті дається певна кількість часу. Щоб досягти щастя, людина повинна приділяти час усім своїм інтересам і задаткам, реалізувати себе у всіх цікавих їй сферах діяльності.

Також ідея всебічної погодженості не повинна оминати і саму людину. Вона має бути погоджена сама з собою. Із цього виходить базова теза його філософії - «чесності з собою». Це протиставлення лицемірства і брехні. Бо тільки свідомо признаючи свої ідеали і потреби, нахили та думки, людина може досягти справжнього щастя. Цей принцип повинен пронизати усі сфери людського життя: мораль, науку, мистецтво, літературу, політику, шлюбні і родинні відносини. Ідеї конкордизму повинні втілитися не тільки в життя окремої людини, а й усього суспільства, і призвести до гармонійного і розумного існування усіх держав світу.

Принцип гармонії повинен розповсюджуватися не тільки на людські відносини, але і на відносини з природою. Людина ніколи не була царем цього світу, вона тільки її фрагмент. До природи повинні відноситися як до складної системи, частиною якої є людина. І вона повинна реалізовувати свої життєві функції не завдаючи шкоди природі, не порушуючи зв'язків цілого і частини, не руйнуючи гармонію між людським світом і світом тварин і рослин. Така концепція екологічної культури дає змогу дістати щастя не тільки людини, а й всьому сутньому.

Отже, Володимир Винниченко займає виняткове місце в українській філософській думці. Запропонована ним концепція конкордизму, яка проглядалася спочатку в його літературних доробках, потім вилилася у самостійну систему людського щастя, має практичний характер. Ця концепція проголошує принципи гармонії та рівноваги, чесності з собою і оточуючими. Як політичний діяч, Винниченко розробляв цю програму з надією, що це колись допоможе українському суспільству оновитися, дійти до узгодженого співжиття і стати на шлях до щастя.

Список літератури

1. Винниченко В. Конкордизм / В. Винниченко // Хроніка 2000. - 2010. - Вип. 82. - с 26-257
2. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. - К.: Вид-во «Вік», 1936. - 459 с
3. Громадсько-політична діяльність Володимира Винниченка (до 125-річчя від дня народження) / Збірник статей. - К.: ШІЕНД, 2006, - 280 с

4. Костюк Г. Володимир Винниченко та його доба: Дослідження, критика, полеміка.
5. Г^иКс^я^нської ф.лософ.ї : курс лекцій : навч. пос,б. »£»*
навч. закл. / В. С. Горський. - 3-те вид. - Киш: Наук, думка, 1997. - 285, [1] с.
(Філософія України).

БОГДАНОВА Т. Є.

УКРАЇНСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Лінгвофілософські аспекти є пріоритетними з проміж інших складових концепції викладання історії держави, позаяк уособлюють діалектичну єдність навчальної та виховної компоненти навчально-виховного процесу. Саме питання виховання майбутнього громадянина, як гідного сина свого народу, нерозривно пов'язане з рідною мовою. Передусім це стосується мови викладання історії держави, історичних аспектів виникнення та еволюції мови, взаємозв'язків рідної мови з іншими, виховання поваги до рідної мови та її захисту. Ці питання були актуальними впродовж останніх трьох століть нашої історії, такими залишаються вони і нині.

Вираз «рідна мова - душа народу» споконвіку сприймається як аксіома, але все ж потребує пояснення. Пересічна людина зазвичай розглядає різні мови як різні множини ярликів-позначок відповідних реалій, проте це не так. Один із засновників лінгвофілософії В. фон Гумбольдт ще у 1801 р. стверджував, що різні мови це не різні звукові позначення конкретних речей, а «різні їх бачення». Мається на увазі, що мова сама по собі є певною реальністю, яка перебуває між людиною та її оточенням, а не низка «етикеток» до наявних предметів, чи просто «озвучення» їх; мова повідомляє про те, як нам ці предмети дані, а не про те, як вони називаються. Отже кожній рідній мові окремого народу властиве власне семантичне членування Універсаму. Таким чином, саме собою напрошується питання щодо мови викладання взагалі. Рідномовну основу педагогіки детально обговорювали К. Ушинський («Педагогічна антропологія»), М. Грушевський («Про українську мову та українську школу»), І. Огієнко («Українська культура»), О. Потебня («Думка і мова»). «Кожна мова стверджував Гумбольдт описує навколо народу, якому вона належить, коло, звідки людина може вийти лише умовно, оскільки вона відразу потрапляє в коло іншої мови».

Стосовно викладання історії держави сказане слід інтерпретувати наступним чином: фактичний опис еволюції держави складає неподільне ціле з мовою відповідного народу та її розвиток, а

отже - з мовою викладання. Як ілюстрацію цього висновку наведено міркування О. Потебні: «Существуют анекдоты, изображающие невозможность высказать на одном языке то, что высказывается на другом. Между прочем, у Даля: заезжий грек сидел у моря, что-то напевал про себя, и потом слезно заплакал. Случившийся при этом русский попросил перевести песню. Грек перевел: «сидела птица, не знаю, как ее звать по-русски, сидела она на горе, долго сидела, махнула крилом, полетела далеко, далеко, через лес, далеко полетела... И все тут. По-русски не выходит ничего, а по-гречески очень жалко!» [1, с. 67-168].

Територія нинішньої України та прилеглі землі були заселеними з прадавніх часів. «Кіммерійці тоді жили на північному узбережжі Понт Євксину (Чорного моря), між ріками Тирасом і Бори стеном (Дністром і Дніпром), а скити жили між Бористеном і Танаїсом (Доном), на узбережжі Меотису (Азовського моря). В цей час скити і кіммерійці вже були об'єднані», - писав дві з половиною тисячі років тому Геродот [2, с.14]. Ще раніше країну кіммерійців згадує Гомер, описуючи поневіряння Одиссея. Тож і не дивно, що коли в ХУІІІ-ХІХ століттях наукова спільнота почала прискіпливо досліджувати питання щодо походження європейських народів, особливої уваги було приділено саме українцям. Підґрунтя тодішніх відповідних наукових теорій складала аксіома про масові міграційні процеси, проте, як показали події кінця ХІХ століття, українці - народ автохтонний.

В останнє десятиліття ХІХ століття київський археолог, чех Вікентій Хвойка, відкрив Трипільську культуру. Згодом з'ясувалося, що насправді слід вести мову про прадавній хліборобський пояс: племена трипільців - оріїв жили і еволюціонували в басейнах річок Дністра і Південного Бугу, Південного Бугу і Дніпра. В Україні пам'ятки Трипільської культури розміщені на площі близько 190 тис. кв. км. та ще культура Кукутені в Румунії 10 тис.кв.км. Вікентій Хвойка наголошував, що творцями Трипільської культури були «безумовно племена арійського походження», хоча пізніше «арійська» замінилася загальником «індоєвропейська». Безумовно, між добою літописів та Трипільською культурою лежать три тисячоліття: Трипільська культура - катакомбна - зрубна - білогрудівська - зарубинецька - скитська - сарматська - антигунни - гети - авари - слов'яни. Отже, йдеться про тисячоліття еволюції мови, проте ми вважаємо, що представник Трипільської культури та сучасний освічений українець могли б зрештою поспілкуватися без перекладача.

У 1879 році неперевершений фахівець з порівняльного мовознавства, поляк Михайло Красуський опублікував статтю «Древность малороссийского языка», що починається з тези: «Занимаясь долгое время сравнением арийских языков, я пришел в

убеждение, что малороссииский язык не только старше всех славянских, не исключая так называемого церковнославянского, но и санскритского, греческого, латинского и прочих арийских» [3, с.9-39]. Рекомендуємо викладачам Історії України познайомитися з цією працею.

«Так звана церковнослав'янська» (цитуємо М. Красуського) •дійсно тривалий час використовувалась і Україні, але це була, так би мовити, офіційна мова, а українці при цьому розмовляли українською. Цікаво зазначити, що російський історик В. Ключевський в своїх лекціях в Московському університеті ще понад сто років тому підкреслював, що кияни княжої доби розмовляли тією ж самою мовою, якою нині говорять прості українці. Звичайно, нинішня літературна українська мова ввібрала в себе певні риси «так званої церковнослав'янської, але основу її складає споконвічна народна мова українців. Стисло, проте досить виважено, це питання висвітлене в праці Євгена Маланюка «Нариси з історії нашої культури» [4].

Українцям століттями втовкмачували міф про те, що українська мова є діалектом російської. Насправді підвалини сучасної російської мови було закладено наприкінці ХVІІІ ст. головним чином стараннями Ф. Прокоповича, М. Ломоносова та А. Сумарокова, тобто російська мова являє собою такий собі кабінетний витвір. Це добре розумів Володимир Даль, адже його славнозвісний словник вперше був надрукований ще 1840 року (а не десятиліттями пізніше, як стверджує офіційна московська історіографія) під назвою «Толковый словарь великорусского наречия русского языка». Очевидно словами «русский язык» В Даль називав ту саму народну мову українців княжої доби, про яку говорив свого часу В. Ключевський. На цю тему існує досить цікава та аргументована наукова розвідка В. Ростова [5], радимо викладачам уважно ознайомитися з нею.

Любов до рідної мови та повсякчасна готовність до її зхисту є природними складовими самосвідомості людини. Вони не декларуються, не насаджуються насильно, а розвиваються в людини від народження впродовж усього життя. Славетний біохімік Ер він Чаргаф (до речі, етнічний українець) писав: «Для мене існує три ознаки, за якими я визначаю стан цивілізованого народу: (1) як він обходиться з деревами; (2) як він поводить з своїми дітьми та старими; (3) як він ставиться до своєї мови. Отож, я за повагу до безпомічності; а мова, можливо, є тим, що допомоги найбільше потребує» [6, с.88]. Безумовно любов людини до рідної мови аж ніяк не повинна співіснувати з неповагою до інших мов, що, до речі, століттями спостерігається в Росії, хоча, на нашу думку, взірцеві твори літератури окремого народу адекватно перекласти просто неможливо. Приміром, важко уявити собі, що освічений українець міг би захоплюватися перекладами на російську

«Енеїди» Івана Котляревського, «Лісової пісні» Лесі Українки, «Кайдашевої сім'ї» Івана Нечуя Левицького, «Лиса Микити» Івана Франка. Тут доречним буде знову процитувати О. Потебню: «В действительности, всякий перевод более или менее похож на известную великорусскую шуточную переделку малорусского «ой був та нема»...» Зх бьш да нетути»[1, с.168].

Ситуація, за якої мовне питання може стати причиною сепаратистських рухів у державі, як це сталося в Україні у зв'язку з подіями на Донбасі, потребує окремої детальної наукової розвідки, адже вона пов'язана з діями зовнішнього агресора. Тому пропонуємо наступний анекдотичний сюжет: росіяни полетіли на Марс, де тамтешні мешканці аж надто захопилися російською мовою та літературою, що зрештою і призвело до окупації Росією Марса під приводом захисту тамтешнього російськомовного населення.

Наостанок підкреслимо, що всі викладені вище міркування та зауваги конче слід доносити до української молоді, позаяк вони складають основу її виховання, а провідну роль в цьому повинні відігравати викладачі Історії України.

Список літератури

- 1 Потебня А.А. Мьюль я зик. - К.: СИНТО, 1993. - 193с.
- 2 Історія України, написана у У ст. до нашої ери Геродотом, перекл. Спасько С.К. - К.: ОП Стебел як О.М.,2009. - 80с.
- 3 Красуський М. Древносте малороссийского языка /Лндо-Європа. - 1991. -№1. —с. 9-39.
- 4МаланюкЄ. Нариси з історії нашої культури. -К.: АТ «Обереги», 1992.-80с.
- 5 Ростов В. Нерусский русский язык / Персона Плюс, 24-30 жовтня 2007 р. - с.6-7.
- 6 Чаргаф Е. Огляд здогадів. - Львів: ВНТЛ - Классика, 2005. - 166с.

Міністерство освіти і науки України
Харківська обласна державна адміністрація
Головне управління освіти і науки
Чугуївський професійний аграрний ліцей

Методична розробка на тему:
„Проголошення автономії України”

Викладач: Багданова Т.Є.

Чугуїв - 2010

Мета: Вивчити проголошення автономії України, познайомитись з змістом І Універсалу, Генеральним Секретаріатом України, вивчити поняття автономія, універсал, унітарна республіка, Генеральний Секретаріат.

Формування вміння аналізувати документи, робити висновки формування національної свідомості.

Обладнання: карта, підручник "Новітня історія України" ред. Турченко Ф.Г., документ І Універсал.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ

І. Організаційний момент ІІ.

Фронтальне опитування

- 1) Які передумови і причини революції 1917 р. в Україні?
- 2) Назвіть рушійні сили революції?
- 3) Хто був ініціатором створення Центральної Ради?
- 4) Яким була програма та мета Центральної Ради в березні 1917р.?
- 5) Яким було ставлення військовослужбовців українців до Центральної Ради?

Висновок викладача

Українська революція у своєму розвитку пройшла ряд етапів. Її перший етап від початку революції до проведення Всеукраїнського національного конгресу (березень-квітень 1917р.) -характеризувався поступовим зміцненням впливу Центральної Ради і певним загостренням її відносин з Київською Радою робітничих і солдатських депутатів. Основним гаслом політичної діяльності Центральної Ради була боротьба за національно-територіальну автономію України.

Викладач на дошці пише опорні поняття: автономія, універсал, унітарна республіка і Генеральний секретаріат.

2. **Мотивація:** головною проблемою Центральної Ради було проголошено автономії України.

3. **Вивчення нового матеріалу:**

План

1. Проголошення I Універсалу.
2. II Універсал, виступ самостійників.
3. Взаємовідносини Центральної Ради і Тимчасового уряду.

I. Зважаючи на те що вирішальну роль при засвоєнні теми має документ (I Універсал ЦР) викладач забезпечує учнів текстом (ксерокопія на кожную парту).

Ознайомлення з документом

ДЖЕРЕЛА

З «I Універсалу Української Центральної Ради до українського народу, суцього на Україні й поза Україною» (10 червня 1917р.)

«Хай буде Україна вільною. Не відділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають вибрані вселюдним, рівним, прямим і 'гайним голосуванням Всенародні Українські Збори (Сойм). Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Україні, мають право видавати тільки наші Українські Збори...

Ми вислали до Петрограда своїх делегатів (послів), щоб вони представили Російському Тимчасовому Правительству наші домагання. А найголовніші домагання були такі:

Щоб Російське Правительство прилюдно окремим актом заявило, що воно не стоїть проти національної волі України, проти права нашого народу на автономію.

Щоб Центральне Російське Правительство по всіх справах, що торкаються України, мало при собі нашого комісара по українських справах.

Щоб місцева власть на Вкраїні була об'єднана одним представником від Центрального Російського Правительства, себто вибраним нами комісаром на Вкраїні.

Щоб певна частина грошей, які збираються в Центральну казну з нашого народу, була віддана нам, представникам сього народу, на національно-культурні потреби його.

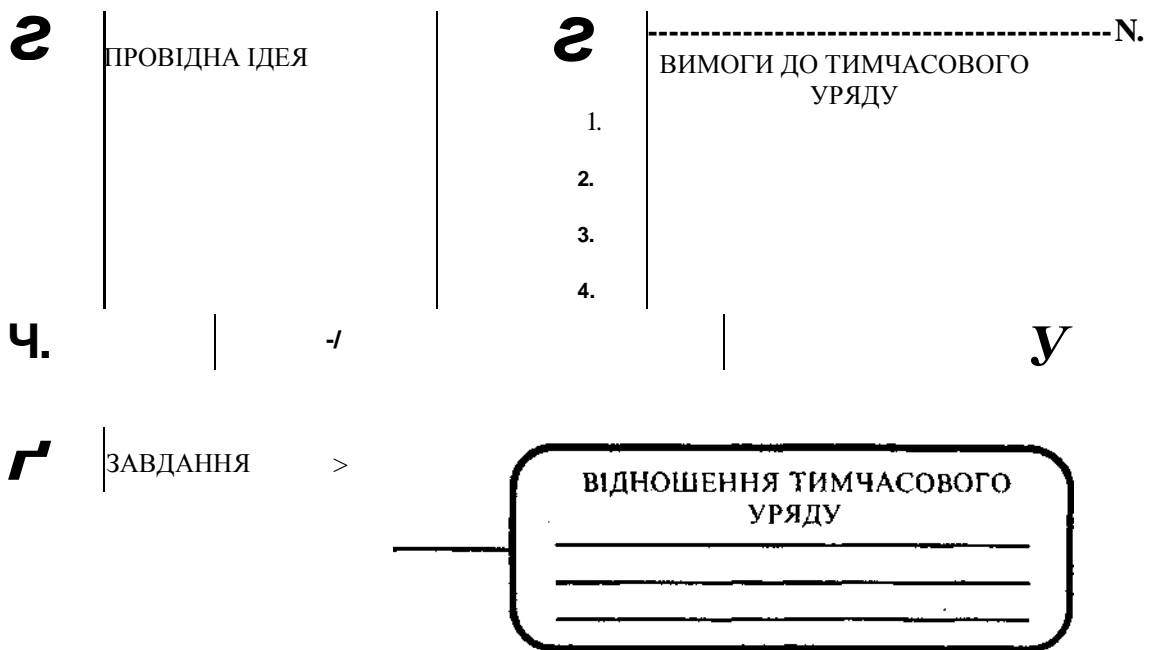
Всі ці домагання наші Центральне Російське Правительство одкинуло ... і через те ми, Українська Центральна Рада, видаємо сей Універсал до всього нашого народу і сповіщаємо: однині самі будемо творити наше життя... І коли ми зробимо сю підготовчу організаційну роботу, ми скличемо представників від усіх народів Землі Української і виробимо закони для неї. Ті закони, той увесь лад, який ми підготовим, Всеросійське Учредительне Зібрання має затвердити своїм законом...»

Усне обговорення

Викладач задає питання:

1. Схарактеризуйте позицію авторів I Універсалу щодо статуту України. Спробуйте обґрунтувати саме таке ставлення питання і поясніть чому Центральна Рада не оголосила подібного документа раніше одразу після утворення в березні, з приїздом до Києва Грушевського, або після Українського національного конгресу в квітні.

2. Спробуйте ті положення I Універсалу, що стосуються статусу України відобразити в структурно-логічній схемі.

3. Яким бачить Центральна Рада державний устрій України; що вимагає від Тимчасового уряду. Поясніть чому Центральна Рада ставить питання про автономію України, чому не вимагає відокремлення від Росії.

Викладач: Через кілька днів після проголошення автономії України 15 червня був створений Генеральний Секретаріат Української Центральної Ради. До його складу входять видатні громадські діячі, члени УСДРП Винниченко, Генеральний писар П. Христю (УПСР), секретар військових справ Петлюра (УСДРП), секретар міжнаціональних справ Єфремов (УПСР), Мартос (УСДРП) та інші.

II. Викладач: Складність внутрішньої ситуації в Росії, послаблення позицій Тимчасового уряду, нова політична криза зумовлена Параскою російських військ на Південно-Західному фронті змусила Петроградський уряд вжити заходів для подолання конфронтації з Центральною Радою. Наприкінці червня 1917р. до

Києва прибула делегація Тимчасового уряду результатом переговорів стало прийняття II Універсалу.

Викладач наголошує про необхідність вивчити документ II Універсал (на кожну парту роздається ксерокопія документу).

З «II Універсалу Української Центральної Ради» (3 липня 1917р.)

«Українська Центральна Рада, обрана Українським народом через його революційні організації, незабаром поповниться на справедливих основах представниками інших народів, що живуть на Україні, від їх революційних організацій, і тоді стане тим єдиним найвищим революційним органом революційної демократії України, який буде представляти інтереси всієї людності нашого краю.

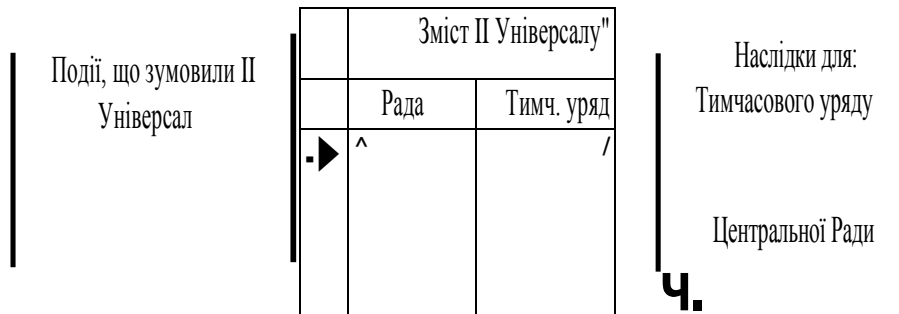
Поповнена Центральна Рада виділить наново з свого складу окремий відповідальний перед нею орган — Генеральний Секретаріат, що буде представлений на затвердження Временного Правительства, як носитель найвищої краєвої влади Временного Правительства на Україні.

...Прямуючи до автономного ладу на Україні, Центральна Рада в згоді з національними меншостями України підготовлятиме проект законів про автономний устрій України для внесення їх на затвердження Учредительного Зібрання.

...Що торкається комплектування військових частей, то для цього Центральна Рада матиме своїх представників при кабінеті Військового Міністра при Генеральнім Штабі Верховному

Главнокомандуючому, які будуть брати участь комплектування окремих частин виключно українцями» Дослідження найкраще провести за схемою.

в
справах

Питання для обговорення:

1. Документ був результатом двосторонньої домовленості.
2. Як ви гадаєте це була перемога чи параска Центральної Ради?

Висновок робить викладач: Компроміс між Центральною Радою і Тимчасовим урядом був викладений в II Універсалі 3 липня 1917р.

Орієнтований план розповіді викладача

1. Липнева політична криза в Росії.
2. Збройний виступ самостійників.
3. "Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду на Україні".
4. Про рахунки Української Центральної Ради.
5. Заколот Корнилова.

Програмні документи.

Викладач звертає увагу на документ "Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду на Україні" від 4 серпня 1917р.

З «Тимчасової інструкції Генеральному Секретаріатові Тимчасового Уряду на Україні» (4(17) серпня 1917р.)

«1. На час до вирішення справи про місцеве врядування Установчими зборами по справах місцевого врядування Україною вищим органом Тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, котрого призначає Тимчасовий уряд по пропозиціях Центральної Ради.

2. Уповноваження Генерального Секретаріату поширюються на губернії: Київську, Волинську, Подільську, Полтавську і Чернігівську...

3. Генеральний Секретаріат складається з генеральних секретарів по відомствах:

а) внутрішніх справ; б) фінансів; в) хліборобства; г) освіти; д) торгу і промисловості; є) праці, а також секретаря по національних справах і генерального писаря... З числа секретарів не менше чотирьох повинні бути заміщені з осіб, які не належать до української національності...

4. Генеральний Секретаріат розглядає, розробляє й подає на затвердження Тимчасового уряду проекти, що торкаються життя краю і його врядування...

8. Стосунки вищих державних установ і окремих громадських відомств з секретаріатом і окремими секретарями по належності, а

також останніх з вищими державними установами і відомствами робляться через особливого комісара України в Петрограді...»

Усні питання для обговорення:

1. Визначить основні обмеження які запроваджував Тимчасовий уряд і пояснить їх.
2. Порівняйте зміст II Універсалу з Тимчасовою інструкцією. Виявіть взаємовідносини між Центральною Радою і російським урядом (територія, ставлення до Установчих Зборів, місце Генерального Секретаріату)
3. Виявіть які зміни передбачає Тимчасова інструкція
 - а) у розширенні повноважень Генеральному Секретаріату;
 - б) в його правах;
 - в) у складі;
 - г) у відносинах з урядом Петрограда.

Висновок

На III етапі Української революції Центральна Рада розпочала розбудову суверенної Української держави, державотворення і утворення українських збройних сил. Цей етап характеризується подальшим загостренням протиріч між Центральною Радою та Тимчасовим урядом, ігнорування останнім вимог про надання Україні національно-територіальної автономії.

V. Закріплення

Перевір себе.

1. Хто очолив делегацію Тимчасового уряду влітку 1917р.? Г. Львов, О Керченський, М. Терещенко.
2. II Універсал ЦР проголосила: 3 липня 1917р.; 17 серпня 1917р.; 21 вересня 1917р.
3. Як називається документ Тимчасового уряду, що визначав повноваження Генеральному Секретаріату: Статут Вищого Управління чи Тимчасова інструкція.
4. Чи були у складі більшовики?
5. У чому історичне значення II Універсалу?
6. Чому заколот Корнілова зазнав пораски?
7. Якими були підсумки третього періоду Української революції: липень-серпень 1917р.

Домашнє завдання

Підручник "Новітня історія України 10 кл." Турченко Ф.Г. § 12-14.

Завдання: Складіть таблицю" Порівняльна характеристика Статуту Вищого управління" та "Тимчасової інструкції"